

OLASILIKLA BİRLİKTE GEÇEN YAŞAM

Prof. Dr. Fikri AKDENİZ
Çukurova Üniversitesi

Adana, 2012

© Copyright 2013

Bu kitabın, basım, yayın ve satış hakları Akademisyen Kitabevi A.Ş.'ye aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kağıt ve/veya başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, dağıtılamaz. Tablo, şekil ve grafikler izin alınmadan, ticari amaçlı kullanılamaz. Bu kitap T.C. Kültür Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır.

ISBN

978-605-464-903-7

Kitap Adı

Olasılıkla Birlikte Geçen Yaşam

Yazar

Prof. Dr. Fikri AKDENİZ

Yayın Koordinatörü

Yasin Dilmen

Sayfa ve Kapak Tasarımı

Akademisyen Dizgi Ünitesi

Yayıncı Sertifika No

47518

Baskı ve Cilt

Sonçağ Matbaacılık

Bisac Code

ART052000

DOI

10.37609/akya.1724

GENEL DAĞITIM

Akademisyen Kitabevi A.Ş.

Halk Sokak 5 / A

Yenişehir / Ankara

Tel: 0312 431 16 33

siparis@akademisyen.com

www.akademisyen.com

ÖNSÖZ

Çocukluğum ve İlkokul yıllarım doğduğum yer olan Lüleburgaz'ın Ertuğrul köyünde geçti. Okul çıkışlarında arkadaşlarımla top koşturur köyün tozlu yollarında halka çevirir, yaz aylarında bize verilen uygun görevleri yerine getirirdik. O yıllarda köyde elektrik olmadığından geceleri gaz lambasında ders çalışır, el feneri ile yolumuzu aydınlatırdık. Köy Enstitülerinin kapatılma sürecinin hızlandığı yıllardı. Çocuksu aklımızla yerli malı kullanmanın bizi mutlu ettiği dönemdi. Köyümüzün Başöğretmeni olan babam 1953-54 yıllarında asteğmen olarak Erzurum Dumlulu'da askerliğini yaparken mektupla birlikte benim düzeyime uygun matematik problemleri gönderirdi. Bu amaçla ayda bir gelen postacının yolunu gözlerdim. Çözdüğüm soruları bir ay sonrasında babama geri gönderirdim. Yaşayarak öğrendiğimiz yıllar şimdi çok gerilerde kaldı. Bende matematik sevgisi böyle başladı. O yıllarda Cumartesi günleri okulda bayrağımızı törenle bayrak direğine çektiğimizde çok mutlu olurduk. Son yıllarda köyün nüfusu göçlerle azaldı ve öğrenci azlığından bizim okuduğumuz ilkokul kapandı. Taşınmalı eğitim-öğretim dönemine geçildi. 1957 de başlayan öğretmen okulu yıllarımı izleyen Üniversite yıllarında da matematiği hep sevdim. 10 yıl süren yatılı okul dönemim Haziran 1967 de bitti. Yüksek Öğretmen Okulu ile birlikte, Ankara Üniversitesi Fen Fakültesi Matematik bölümünü en iyi derece ile bitirmem nedeniyle bölümde asistan kalmam istendi. Akademik yaşamım da böyle başladı. O yıllarda Fakültemizde Lisans üstü eğitim programında dersler yoktu. Her şeyi kendiniz öğrenecektiniz. İlk olarak B.V.Gnedenko'nun "Olasılık Teorisi" kitabından olasılık teorisi öğrenmeye başladım. İşte bu nedenle kitabın adını "OLASILIKLA BİRLİKTE GEÇEN YAŞAM" koydum. Mesleğimin ilk yılları ekonomik sıkıntılarla geçti. 15 yıl Ankara Üniversitesindeki görevimin ardından 36 yaşında iken isteğime uygun olarak Çukurova Üniversitesi Matematik bölümüne Profesör olarak atandım. Meslek sevgisinin her şeyin başında geldiğine inanırım. 45 yılı aşan meslek yaşamımda derse her girişimde ilk günkü heyecanı yaşadım. Ders hazırlığı ve plan yapmadan öğrencilerin karşısına hiç çıkmadım. Okuyabilmemiz için bize kucak açmış olan devletimize karşı sorumluluğumu yerine getirdiğime inanıyorum. Katıldığım çok sayıdaki ulusal ve uluslararası bilimsel toplantılarda sırasıyla ülkemi, üniversitemi, çalıştığım bölümü temsil ettiğimi hiç unutmadım. Yaptığım bilimsel yayınlarla, yazdığım/yazdığımız kitaplarla, bilim dünyasına, in-

sanımıza ve öğrencilerimize yararlı olabilmeyi amaçladım. Bu kitapta yer alan yazıların büyük bir kısmı YENİ ADANA gazetesinde yayınlandı. Anlayış ve hoşgörüsü nedeniyle öncelikle 42 yıllık eşim Süheylâ'ya; Yeni Adana gazetesi sanat sayfası yönetim sorumlusu Sayın Cumali Karataş'a, yazıların tümünü yeniden değerlendiren Metin Bahçıvan'a teşekkür etmek istiyorum. Kitabımı basan Akademisyen Kitabevine ayrıca teşekkür ediyorum. Bugünlere ulaşmam da emeği geçen tüm yakınlarıma ve dostlarıma da sevgi ve saygılar sunuyorum.

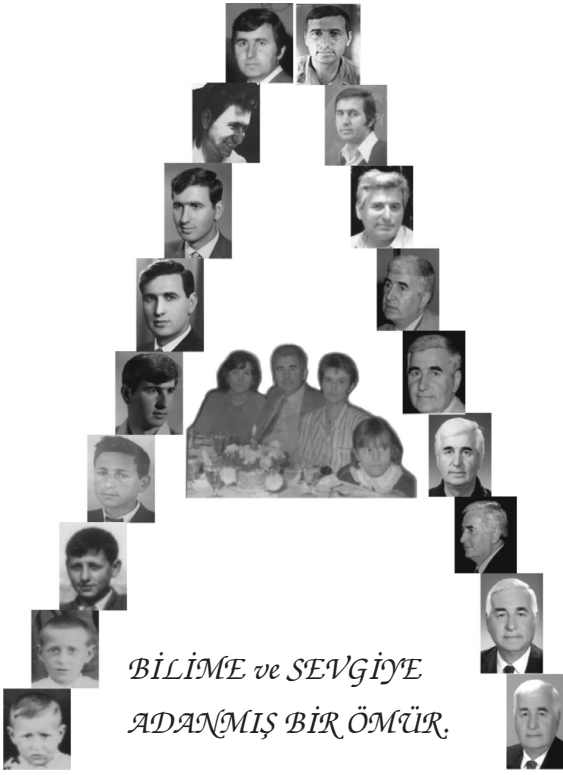
Prof. Dr. Fikri Akdeniz
2 Kasım 2012

Eşim Süheyla'ya

ve

Kızlarımız Esin ve Esra'ya

*BİLİME ve SEVGİYE
ADANMIŞ BİR ÖMÜR.*

Bir ömrün fotoğraflara yansıyan izleri(1945-)

19. yüzyılın ünlü Fransız matematikçisi Cauchy (1789-1857)'e bir gün kendini pek beğenmiş bir yazar:

-Sizin bir öğrenciniz vardı. İsmi.....ydı. Matematiği bıraktı, şimdi ozan oldu demiş. Cauchy'de :

-Evet diye yanıt vermiş, hatırladım. Zaten iyi bir matematikçi olmak için yeterli hayal gücünden yoksundu.

Özetle: matematiğin geliştirilebilmesi için insanoğlunda imgeleme yeteneğinin olması gerektiği bir gerçektir.

Cauchy ölümünden, birkaç saat önce, Paris başpiskoposuna yapacağı iyiliklerden söz ediyordu. Yaşamı boyunca iyilik yapmayı çok sevmişti. Papaza son sözleri “**İnsanlar gelip geçer, fakat eserleri kalır**” dedi ve öldü.

*Prusya Kralı Büyük Friedrich'in (1712-1786), “**Bir ülkede bilim, akıl ve sanatın çok servete değer verilirse, bilinmelidir ki, orada keseler şişmiş ama kafalar boşalmıştır**” özlü düşüncesi önemlidir. Ülkemizin önder matematikçilerinden Ord. Prof. Dr. Cahit Arf (1910-1997) hocamızın dediği gibi **Ben de olasılık ve istatistiğe hayatımı adadım, karşılığında bana hayatımı geri verdiler.**

İÇİNDEKİLER

SAYFA

BİLİM VE BİLİMSEL BİLGİ.....	1-5
DÜRÜSTLÜK	6-7
AYDIN İNSANIN GÖREVİ, SORUMLULUĞU VE	
AYDIN SANATÇI KİŞİLİĞİ	8-11
ATATÜRK' TE BİLİMSEL ANLAYIŞ TUTKUSU.....	12-22
ATATÜRK BİLİNCİ İLE ATATÜRK'Ü ANLAMAK	23-25
ATATÜRK'ÜN SANAT ANLAYIŞI VE SANATÇIYA BAKIŞI ...	26-28
OSMANLI DÖNEMİ BİLİM TARİHİNDEN BİR KESİT	
BÜYÜK TÜRK MATEMATİKÇİSİ HÜSEYİN TEVFİK	
PAŞA (1832-1901).....	29-32
BATI UYGARLIĞININ DOĞULU KÖKLERİ.....	33-37
UYGARLIK TARİHİ İÇİNDE YAZININ GELİŞİMİ	38-47
ARİTMETİK TARİHİ İÇİNDE SAYILARIN İLK BİÇİMLERİ ...	48-63
GÜZELLİK VE ALTIN ORAN.....	64-70
MÜZİKTE ALTIN ORAN VE FİBONACCİ DİZİSİ.....	71-73
DOĞADA, SANATTA, MİMARİDE ALTIN ORAN VE	
FİBONACCİ SAYILARI	74-76
SİHİRLİ KARELERİN GİZEMİ VE LATİN KARELER.....	77-85
RÖNESANS, HÜMANİZMA ve GÜNÜMÜZE KADAR	
UZANAN ETKİLERİ.....	86-92
BİLGİ TOPLUMU ve SANATIN ÖNEMİ.....	93-110
SAMOS'LU PYTHAGORAS (Pisagor).....	111-134
İSTATİSTİK TARİHİNE BAKIŞ.....	135-142
TÜRKİYE'DE OSMANLIDAN GÜNÜMÜZE İSTATİSTİK	
TARİHİNE BAKIŞ	143-152
İSTATİSTİK BİLİMİNİN ÖNEMİ.....	153-159
MATEMATİKLE İLGİLİ DÜŞÜNCELER	160-165
MATEMATİK VE KORKU.....	166-171

KÖY ENSTİTÜLERİ GERÇEĞİNİ GÜNÜMÜZDE NASIL ANLAMALIYIZ	172-180
EĞİTİM VE ÖĞRETİME GÖNÜL VEREN ŞÜKRÜ AKDENİZ İLE SÖYLEŞİ	181-188
BİLGİSİZLİK BAĞNAZLIK VE KABAGÜÇ	189-193
GEZİ NOTLARIM	194
HİNDİSTAN'A BİLİMSEL AMAÇLI BİR YOLCULUK	195-204
HONGKONG GÜNLERİ	205-212
SİNGAPUR (Singapore)'A YOLCULUK	213-218
SURİYE'DEN LÜBNAN VE BEYRUT'A BİR GÜZ GEZİSİ	219-228
KAZ DAĞLARININ KUZEY YÜZÜNÜ TANIYALIM	229-235

İlgi Gören Yazılarım

1. Doğada, Bilimde, Sanatta Altın Oran ve Fibonacci Sayıları (Bibliotech Dergisi)
2. Aritmetik Tarihine bakış (Matematik Dünyası dergisi)
3. Atatürk Bilinciyle Atatürk'ü Anlamak (ÇÜ Türkoloji Merkezi WEB sayfası)
4. Atatürk'ün Bilimsel Anlayış Tutkusu(ÇÜ Türkoloji Merkezi WEB sayfası)
5. Atatürk'ün sanat anlayışı ve bilimsel anlayış tutkusu(Yeni Adana Gazetesi) (ÇÜ Türkoloji Merkezi WEB sayfası)
6. Samos'lu Pisagor ve Pisagor Felsefesi (ÇÜ Türkoloji Merkezi WEB sayfası)
7. Hindistan'a Bilimsel bir Yolculuk (Yeni Adana Gazetesi)
8. Hong Kong Günleri (Hürriyet Gazetesi Çukurova Eki)
9. Osmanlı Döneminden bir kesit Büyük Türk Matematikçisi Hüseyin Tevfik Paşa (Bilim ve Ütopya dergisi (2010), Matematik Dünyası dergisi (2009), ÇÜ Türkoloji Merkezi WEB sayfası)
10. Aydın insanın görevi sorumluluğu ve aydın sanatçı kişiliği (Yeni Adana Gazetesi, ÇÜ Türkoloji Merkezi WEB sayfası)
11. Singapur'a yolculuk (Yeni Adana Gazetesi)
12. Kaz dağlarının kuzey yüzünü tanıyalım(Yeni Adana Gazetesi)
13. Batı uygarlığının doğulu kökleri(Yeni Adana Gazetesi)
14. Sanatta altın oran (Ortopediart dergisi)
15. Bilgi toplumu ve sanatın önemi (Yeni Adana Gazetesi 3 hafta 3 gün yayınlandı)
16. Lübnan ve Beyrut'u tanımak ister misiniz? (Yeni Adana Gazetesi)
17. Altın oran üzerine Cumali Altıntaş'la röportaj (Yeni Adana Gazetesi 15.12.2010)
18. Köy Enstitüleri Gerçeğini günümüzde nasıl anlamalıyız (18.Nisan 2011)Yeni Adana Gazetesi
19. Sihirli kareler (n den N ye Gezinti İstatistik Dergisi, 2011)
20. Bilgisizlik, Bağnazlık ve Kabagüç (Bilim ve Ütopya Dergisi, 2012)
21. İstatistik Biliminin Önemi (n den N ye gezinti İstatistik Dergisi, 2012)
22. Müzikte altın oran ve Fibonacci dizisi (Altın Şehir Adana Dergisi, 2012)
23. Türkiye'de-Osmanlıdan günümüze-İstatistik tarihine bakış (Journal of Statistical Research (F. Yıldırım ile, 2012))

kitlelerin, kamu çıkarının yanında yer alan kişidir. Bilimsel verilerin de ışığı altında, aydın sanatçıyı, toplumun gereksinimlerini görerek, ürettiği eserlerde ülke koşullarındaki olumsuzluklara karşı çözüm yolları üretebilen ve bu nedenle de toplumun geleceğine yön veren kişi olarak tanımlamanın yanlış olamayacağını düşünüyorum.

İki ünlü düşünürün sözleriyle yazımızı sonlandıracağım: Ünlü Alman düşünür, şair, yazar ve tarihçi Friedrich Schiller'in, (1759-1805) "**Sanatlar, özgürlük tarafından emzirilince büyürler**"; Sonuç olarak, akla uygun gelmeyen öz çıkar önceliğinin, bireyleri nerelere sürüklediğini geçmişte gördük, bugün de görüyoruz.

KAYNAKLAR

1. Adnan Binyazar "Aydınlanma Bilinci" Cumhuriyet Gazetesi 04.03.2008
2. Ahmet İnam "Aydın Olma Yolculuğu", Cumhuriyet BilimTeknoloji, Yıl:21,
No: 1081,7Aralık 2007, s.15.
3. Ali Demirsoy "Aydın insan kime denir? İnternet Bilgisi
4. Emre Kongar Köşe yazısı Cumhuriyet Gazetesi 14.01.2008
Jean Paul Sartre. Aydınlar üzerine. Can Yayınları, 1997.
5. Öztin Akgüç "Snop ve Aydın" Cumhuriyet Gazetesi 02.03 2008
6. Yakup Kepenek "Bilimin Katli " Cumhuriyet Gazetesi **.03.2008

SONUÇ OLARAK:

Atatürk yalnız yakın geçmişte büyük hizmetler yapmış bir lider değildir. Eserleriyle ve düşünceleriyle, Türk ulusunun ve başka ulusların geleceğine de ışık tutmaya devam eden bir liderdir. O'nun ilke ve devrimleri, evrenselleşen düşünceleri, ülkü ve öngörülere her zaman yol gösterici olacak ve yolumuzu aydınlatacaktır.

Atatürk'ü anlamak, sevmek, değerlendirmek ve tanımak bir bilgi aktarım işi değildir. Akıl yoluyla algılama, inceleme, özümseme, düşünme, bilinçlenme ve yaptıklarının derinlerine inme sorunudur. **14.12.2005**

KAYNAKLAR

- Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri I-III (1989) Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurum Atatürk Araştırma Merkezi
- Feyzioğlu, Turhan (1987) "Atatürk yolu: Akılcı, bilimci, gerçekçi yol" Atatürk yolu, 365. Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Atatürk Araştırma Merkezi.
- Kılınç, Selman (2005). Atatürk'ten insanlığa yol gösteren sözler. Truva Yayınları, İstanbul.
- Kocatürk, Utkan (1985). Türk toplumunda çağdaşlaşma gereği. Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi, C.1, Sayı 2, Sayfa: 328.
- Mumcu, Ahmet (1986). Türkiye'nin akıl çağına geçmesi, Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi, CM, Sayı 6, Sayfa: 680.
- Önen, Kemal (1987) "Atatürk'te düşünürlük ve bilimsel anlayış tutkusunu" 391-403. I.Uluslararası Atatürk Sempozyumu 21-23 Eylül, Ankara Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Atatürk Araştırma Merkezi.
- Sayılı, Aydın (1989) Hayatta En Hakiki Müşit İlimdir, Gündoğan Yayınları, Ankara.
- Yavuz, Celalettin Atatürkçü çağdaşlaşma modelinde akıl, bilim, eğitim ve Yüksek Öğretim(İnternette alındı).

KAYNAKLAR

Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri, Cilt I ve II

Nutuk (söylev) Cilt I ve II (1999) Gazi Mustafa Kemal (Atatürk) Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara.

Kocatürk, U. (1999) Atatürk'ün fikir ve düşünceleri, Ankara

“Atatürk ve sanat” ile ilgili İnternet sayfaları

16-17 Ağustos 1997 tarihleri arasında İstanbul'da düzenlenen ve Prof. Dr. Fikri Akdeniz, Prof. Dr. Ömer L. Gebizlioğlu ve Prof. Dr. Cemil Yapar'ın yerel düzenleme komitesini oluşturduğu "Altıncı Uluslararası İstatistik için Matris Yöntemleri" adlı bilimsel toplantıya 16 ülkeden katılan 50 den çok bilim insanı içinde yer alan Sempozyumun bilimsel Komite üyeleri Profesör George P. H. Styan (Kanada), Profesör Simo Puntanen (Finlandiya), Prof. Dr. H. J. Werner (Almanya) ın istekleri üzerine 19 Ağustos 1997 günü Hüseyin Tevfik Paşa'nın Eyüp Mezarlığındaki mezarını ziyaret ettik. Eyüp mezarlığı içindeki kitapçıdaki yetkililer de dahil, Paşa'nın mezar taşındaki kabartma yazıyı okuyup anlamını söyleyebilecek türbelerdeki din görevlilerinden yardım alamadık. Daha sonra Üniversitemizde Türk Dili ve Edebiyatı Bölümündeki bir meslektaşımın yardımıyla fotoğrafını çektiğimiz mezar taşındaki yazının anlamını çözdük. Osmanlı dönemi matematikçilerinden Salih Zeki Beyin anılarına dayanarak bilgi sahibi olduğumuz Hüseyin Tevfik Paşa ülkemizde bilim tarihi içinde önemli konumda ve unutulmayanlar arasında yer alması gereken bir matematikçidir.

Dileğim, Mareşallik rütbesine sahip Hüseyin Tevfik Paşanın Eyüp mezarlığında Ferhad Paşa Türbesinden, Feridun Bey türbesine giden Beybaba sokağının sağ yanında yola çok yakın bir yerdeki mezar taşının yanına yaşam öyküsünün yazıldığı onu ayırt edici bir yazının asılmasıyla sonraki kuşaklara arzulan bilgilerin aktarılmasıdır. **05.06.2006**

KAYNAKLAR

1. Çeçen, K. Hüseyin Tevfik Paşa ve "Linear Algebra" İstanbul Teknik Üniversitesi Bilim ve Teknoloji Tarihi Araştırma Merkezi Yayını No. 5, 1988 İstanbul.
2. Saraç, C., *Salih Zeki Bey'e göre Vidinli Hüseyin Tevfik Paşa Bilim Tarihi*, Sayı: 9, 3-10, 1992.

Arami kolundaki gelişme ve değişimler de İbrani, Logud, Ermeni ve Arap alfabelerini doğurarak daha çok orta doğu da yaygınlık kazanmış ve Afrika'yı etkileyebilmiştir.

Çinde ve Japonya'da kullanılan resim/hece yazılarının Mezopotamya'dan kaynaklanmadığı, bunların bağımsız bir gelişme olduğu kabul edilmektedir.

KAYNAKLAR

- Dolot, L. (1994) Kitle Kültürü ve Bireysel Kültür (Çeviri: Özlem Nudralı) İletişim Yayıncılık A.Ş.
- Güvenç, B. (2002) Kültürün ABC'si. Yapı Kredi Yayınları.
- Hobson, J.M. (2006) Batı medeniyetinin doğulu kökenleri (Çeviri: Esra Er-mert) Yapı Kredi Yayınları
- Turan, Ş. (1990) Türk Kültür Tarihi, Bilgi Yayınevi, Ankara.

1 nolu pul (1. Satır ve 1. sütünde) her bir hücrede asıl köşegende bulunmaktadır.

$$L_2 = \begin{bmatrix} 1 & 2 & 3 & 4 \\ 4 & 1 & 2 & 3 \\ 3 & 4 & 1 & 2 \\ 2 & 3 & 4 & 1 \end{bmatrix} \quad A = \begin{bmatrix} 1 & 2 \\ 4 & 1 \end{bmatrix}, B = \begin{bmatrix} 3 & 4 \\ 2 & 3 \end{bmatrix}, L_3 = \begin{bmatrix} A & B \\ B & A \end{bmatrix}$$

Sayılarla yazılan yukarıdaki 4x4 Latin kare, aynı zamanda 2x2 blok- Latin karedir (Chu ve ark. 2009).

SONUÇ: 4000 yıldır bilinen sihirli kareler hem sihirbazlık için hem de bilim dünyası için sürekli ilgi odağı olmaktadır.

Orijinal olarak bir matematiksel merak konusu olarak görünen fakat istatistik literatüründe 20. yüzyıl başından itibaren bir istatistiksel tasarım modeli olarak kullanılan LATİN KARELER deki matematiksel güzelliği pullardan da yararlanarak sizlerle paylaşmak istedim. Yazımızı matematik eğitimcisi William Leonard Schaaf (1898-1992) in 1978 yılında basılan “Matematik ve Bilim” adlı kitabındaki görüşü ile tamamlamak istiyorum. **“Dünyadaki posta pulları gerçekten uygarlığın aynasıdır”**

KAYNAKLAR

- Ataöv, T. (2002) Hintli bi matematik dahisi, *Cumhuriyet Bilim Teknik*, sayı :773.
- Booth, A. D. and Booth, K.H.V. (1955). On magic squares. *The Mathematical Gazette*, 39, 132-133.
- Chu, Ka Lok, Puntanen, S. and Styan, G.P.H. (2009) Some comments on philatelic Latin squares from Pakistan, *Pak. J. Statist.* 25(4), 427-471.
- Chu, Ka Lok, Drury, S.W., Styan, G.P.H. and Trenkler, G. (2011) Magic Moore-Penrose inverses and philatelic magic squares with special emphasis on the Daniels-Zlobec magic square, *Croatian Operational Research Review* 2, 4-13.
- Henrich, C. J. (1991). Magic squares and linear algebra. *Amer. Math. Monthly* 98, 481-488.
- Pasles, P.C. (2001). The lost squares of Dr. Franklin: Ben Franklin’s missing squares and the secret of the magic circle. *The American Mathematical Monthly*, 108, 489-511.

- Rao, C. R. and Mitra, S. K. (1971). *Generalized Inverse of Matrices and Its Applications*, New York: John Wiley.
- Schmidt, K. and Trenkler, G. (2001) The Moore-Penrose inverse of a semi-magic square is semi-magic. *International Journal of Mathematical Education in Science and Technology*, 32, 624-629.
- Styan, G.H.P. Boyer, C. and Ka Lok Chu (2009) Some comments on Latin squares and on Graeco- Latin squares, illustrated with postage stamps and old playing cards. *Stat. Papers* 50: 917-941.
- Trenkler, G. (1994). Singular magic squares. *International Journal of Mathematical Education in Science and Technology*, 25, 595-597.
- William L. Shaaf (1978). *Mathematics and Science: An Adventure in Postage Stamps* National Council of Teachers of Mathematics, Reston, Virginia.

Raffaello Santi(1483-1520) Rönesans hareketlerini çok genç yaşta algılamış bir İtalyan ressamdır.

Sonuç olarak, aklımıza şöyle bir soru geliyor: “Eğer Rönesans, İslam dünyasından yapılan çevirilerin bir ürünüyse, aynı ürüne sahip olan İslam dünyasında neden Batı’da Rönesans sonrası ortaya çıkan bilime dayalı bir aydınlanma gerçekleşmedi?”

Bu süreçte İslam dünyası yapısal değişime gidememiş, yöneticiler bilim ve felsefeden uzaklaşmışlar, dinsel dogma anlayışı artmış, bu durum 21. yüzyıla kadar devam etmiştir. Bunun temel nedeni İslam dünyasının her şeyi kutsallaştıran, bilgi ve değeri metafizik bir zeminde arayan anlayışıdır. İslam dünyasında akıl tutulmasının sancuları günümüzde de yaşanmaktadır.

KAYNAKLAR

- *Aydın, H. (2007) İslam, Rönesans ve Aydınlanma , *Bilim ve Ütopya* 157, 11-23.
- *Tekeli, S. (2007) Türklerin Rönesans’a Etkisi, *Bilim ve Ütopya* 157, 7-10.
- *İnternet sayfaları.

KAYNAKLAR

- 1) Bilgi toplumu politikaları üzerine bir değerlendirme (Dünya ve Türkiye) TUBİTAK, Eylül 2002.
- 2) Doğan KUBAN (2010) Çağdaşı tanımlamak ta temel bir çağdaşlık sorunudur CBT, Yıl 24, Sayı 1203, Sayfa: 2-3.
- 3) Doğan KUBAN (2010) Rönesanstan bu yana topallıyormuyuz? CBT, Yıl 24 Sayı 1205, Sayfa: 2.
- 4) Faruk Kocacık (2003). Bilgi toplumu ve Türkiye *C.Ü. Sosyal Bilimler Dergisi* Mayıs 2003 Cilt : 27 No:1 1-10.
- 5) Gökhan, Baş (2009) Küreselleşme ve Bilgi Toplumu. *Eğitim Dergisi*. Sayı: 24
- 6) Hüsnü ERKAN (1998). Bilgi Toplumu ve Ekonomik Gelişme. Türkiye İş Bankası Yay. No: 326. Bilim Dizisi, No 8, Ankara.
- 7) İbrahim ORTAŞ (2008). Bilgi Toplumuna Geçiş ve Sorunları (İnternet yazısı)
- 8) Osman Coşkunoglu (2010) CHP Bilgi toplumu politikalarına doğru, CBT, Yıl 24, Sayı 1208, Sayfa: 10-11.
- 9) Özer , OZANKAYA (1984), Temel Toplumbilim Terimleri Sözlüğü, Savaş Yayınları, Ankara
- 10) Refik BALAY (2004) Küreselleşme, Bilgi Toplumu ve Eğitim *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 2004, cilt: 37, sayı: 2, 61-82.
- 11) Stewart, THOMAS A. (2001). The Wealth of Knowledge: Intellectual Capital and the Twenty-first Century Organization
- 12) Tanol Türkoğlu (2010) Bilgi toplumu olmama yolunda ilerliyoruz, CBT, Yıl 24, Sayı 1207, Sayfa: 12.
- 13) Tufan Aytaç (1999) Öğrenen örgüt: Okul *Milli Eğitim Dergisi* Sayı 141, 75-78.
- 14) Yaşar Tonta (1999). Bilgi Toplumu ve Bilgi Teknolojisi, *Türk kütüphaneciliği* 13(4)- 363-375.
- 15) A.Beyhan ÖZDEMİR Toplumsal Bilincin Oluşmasında Belgesel Fotoğrafın Önemi (İnternette)
- 16) Nurşen Görşen (2003) Toplumsal konunun sanat üzerindeki etkisi (İnternette)
- 17) İnternette çok sayıda kısa bilgiler.

KAYNAKLAR

1. Anders, Hald (1998) *A History of Mathematical Statistics from 1750-1930*, New York, John Wiley.
2. Fienberg, Stephen E. A brief history of statistics in three and one-half chapters: a review essay. *Statist. Sci.* 7 (1992), no. 2, 208--225. 62-03
3. Rao, C. R. (1989) *Statistics and Truth* International Co-Operative Publishing House Fairland, Maryland USA.
4. Todhunter, M.A.(1949) *A History of the Mathematical Theory of Probability*, Chelsea Publishing Company, New York.

Bilimde öncü ülkelerin bilim insanları, kurumlar ve uluslar arası ortak yayın yapma eğilimine hız vermiş durumdadırlar. Bu yaklaşım örnek alınmalıdır. **Ülkeler sıralamasında yer alabilmemiz için az sayıdaki istatistikçimizin özgün yayın yapma çabası yeterli olmamaktadır.** Bilimsel anlamda gelişmiş ülkeler arasında yer alabilmemiz için bilimsel yayınları ve uluslararası bilimsel konferansları güncel olarak izleyerek yayınlarımızda da sayı ve niteliği arttırmalıyız. **Unutulmamalıdır ki “Bilimin nabzı bilimsel dergilerde atmaktadır”.** Ord. Prof. Dr. Cahit Arf hocamızın 1974 yılında temenni ettiği gibi **“Genç bilim insanlarımızın anlamak hırslarını uzun süre her şeyin üstünde tutabilmeleri ve mutluluklarını uzun süre orada bulabilmeleri “ gerekmektedir. Sonuç olarak, düzeyli araştırmalarla gelecek için bilinçle bilgi üreterek kalıcı izler bırakacak biçimde bilim dünyasında yerimizi almamız.”**

2600 yıl öncesinden seslenen ünlü Çin düşünürü Kuan Tzu'nün özlü deyişi ile : Bir yıl sonrasını düşünüyorsan tohum ek, on yıl sonrasını düşünüyorsan ağaç dik; yüz yıl sonrasını düşünüyorsan insan yetiştir”. “Bir kez ürün verir ektiğin tohum; bir kez diktiğin ağaç on kez ürün verir; eğer insanı eğitirsen yüz kez olur bu ürün.”

20. Yüzyılın ünlü İngiliz düşünürü Bertrand Russel (1872-1970) a göre “Geleceğin anahtarı eğitimidir” . Bugün, en büyük yatırım insana yapılan yatırımdır. O halde aklı, duyarlılığı, cesareti geliştirilen ve başarıyı yakalamak isteyen insanlar yetiştirmeliyiz.

Yazımızı uzun yıllardır Ülkemizde söylenen bir tümce ile bitirmek istiyorum: **“İSTATİSTİK ÜRETMEK KARANLIĞA IŞIK GÖTÜRMEK KADAR ONURLU BİR GÖREVDİR”.**

KAYNAKLAR

Akdeniz, F. and Dönmez, D. (1999) “The History of Statistics in the Ottoman Empire,”

CHANCE, Vol 12, No.3, 37-39)

Behar, C. (1996) Osmanlı İmparatorluğu'nun ve Türkiye'nin Nüfusu 1500-1927.

Tarihi İstatistikler Dizisi Cilt 2. T.C. Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü

Güran, T. (1997) Osmanlı Dönemi Tarım İstatistikleri 1909, 1913, ve 1914. Tarihi

İstatistikler Dizisi Cilt 3. T.C. Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü.

Güran, T. (1997) Osmanlı Devletinin ilk İstatistik Yıllığı 1897, Tarihi İstatistikler

- Dizisi Cilt 5 T.C. Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü.
- İlhan, M. (1999) "Bilimsel yayında Türkiye yükselmeyi sürdürüyor," Cumhuriyet Bilim Teknik, Sayı: 631, Sayfa: 4.
- İnönü, E. (1999) "Bilim, kültür ve ekonomik gelişmişlik üçgeni," CBT Sayı: 633, 12-13.
- Karal, E. Ziya (1997) Osmanlı İmparatorluğunda İlk Nüfus Sayımı, 1831 DİE Matbaası (II. Baskı) (İlk baskı 1943)
- Kutsal, A. ve Toktamış, Ö. (1981) İstatistik (Tanımlar, Tarihçe, Örgütler, Yayınlar, Öğretim) Hacettepe Üniversitesi Fen Fakültesi Yayını. Ders Kitapları Dizisi: 14.
- Ökçün, G. (1997) Osmanlı Sanayi 1913, 1915 Yılları Sanayi İstatistiki. Tarihi İstatistikler Dizisi Cilt 4. T.C. Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü.
- Pamuk, Ş. (1995) 19. Yüzyılda Osmanlı Dış Ticareti. Tarihi İstatistikler Dizisi Cilt 1. T.C. Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü.
- Wasserman, W. (1958). The Teaching and Use of Statistics in Turkey, The American Statistician, Vol. 12, No.2 ,16-18

KAYNAKLAR

- Rao, C.R. (1989) *Statistics and Truth*, International Co-Operative Publishing House, P.O.Box 245, Burtonsville, Maryland,USA.
- ASA (American Statistical Association), ISI (International Statistical Institute) ve IMS (Institute of Mathematical Statistics) dergileri

20. yüz yılın büyük matematikçilerinden biri sayılan Fransız asıllı HENRI POINCARÉ (1854-1912)'nin bir sözünü hatırlatmak istiyorum. Poincaré şöyle diyor: “**Matematikte problemler hiçbir zaman tam olarak çözümlenemez. Ancak az veya çok çözümlenebilir.**”

9. Matematik ve Teknoloji

Matematikçi teknolojiden yalnızca dolaylı olarak yararlanır. Başka türlü ise matematiğin özüyle çelişkili olur. Elbette ki kanıtlanmış teoremlerin dünyanın dört bir yanına anında yayılması, işten evine çabuk gidebilmesi, çamaşır makinesinin bol düğmeli olması gibi isteklerini teknolojinin karşılamasına ses çıkarmaz.

Bu yazımızda bilim insanları tarafından matematik ile ilgili söylenmiş anlamlı sözleri uygun yerlerde kullanarak hayal gücünüzü kullanmanızı istedim.

BAZI KAYNAKLAR

- Ali Nesin (1989) Matematik ve Korku Amaç Yayıncılık Ltd.Şti., İstanbul.
 David Wells (1995) Matematiğin Gizli Dünyası(Çeviri: Selçuk Alsan (1997)) Sarmal Yayınevi, İstanbul.
 Jerry P.King (1992) Matematik Sanatı(Çeviri: Nermin Arık (1997)) TUBİ-TAK Popüler Bilim Kitapları 49.
 Murat Altun (1997) Matematik Öğretimi Erkam Matbaacılık, Bursa.
 Theoni Pappas (1993) Yaşayan Matematik (Çeviri: Yıldız Silier) Sarmal Yayınevi.

c) Ürün değişkenleri: Öğrenci başarı sonuçları ve başarı değerlendirme boyutlarıdır.

Son yıllarda yapılan çalışmalar, öğretmenlik mesleğinin öğretmen eğitimi programlarından başlayıp meslek yaşantısı boyunca devamlı bir süreç olduğuna dikkat çekmektedir. İlgili araştırmalar, öğretmenlik mesleğinde kazanılan mesleki deneyimin ve buna ek olarak kazanılan birtakım uzmanlık becerilerinin önemine dikkat çekmektedir. Deneyimli öğretmenlerinde kendi aralarında farklılıklar gösterdiği saptanmıştır. Bu nedenle bunların hizmet içi eğitimlerle yeni eğitim tekniklerini tanımaları ve kullanmaları sağlanabilir.

3. Eğitim bilimlerindeki teorik ilerlemelerin uygulamaya yansımaları aynı hızla olmamaktadır. Alışkanlıkların değiştirilmesindeki zorluk bunun başlıca nedenidir.

4. Araştırmacılar, öğretmenlerin (özellikle ilköğretim) matematiğe karşı olan tutum, davranış ve inanışlarının, öğrencilerin matematiğe karşı olumlu tutum ve davranış oluşturmalarında önemli bir faktör olduğunu kabul etmişlerdir. Olumlu tutumların oluşturulması her eğitim kademesinde istenilen bir sonuç olduğuna göre, aday öğretmenlere bunların kazandırılması öğretmen eğitimi açısından önemli bulunmaktadır.

KAYNAKLAR

- A.Bandura (1986) Social foundations of thought and action: A Social cognitive theory, Prentice Hall, New Jersey.
- A.Bandura (1997) Self-efficacy. The exercise of control, W.H.Freeman and Company, New York.
- K.J.Forbes (1988) Building math self efficacy: A comparison of interventions designed to increase math/statistics confidence in undergraduate students, Unpublished Dissertation, University of Florida.
- R. Özyürek (1998) Öğrencilere matematik güveni nasıl verilir, Cumhuriyet Bilim Teknik, 475, sayfa 15.
- A.Nesin (1989) Matematik ve Korku Amaç Yayıncılık Ltd.Şti., İstanbul.
- M. Altun (1997) Matematik Öğretimi Erkam Matbaacılık, Bursa.
- T. Pappas (1993) Yaşayan Matematik (Çeviri: Yıldız Silier) Sarm Yayınevi

göz önüne alarak konuya çok yönlü yaklaşmak gerekir. KE lerini yalnız bir köy(lü) okulu, köy(lü) eğitimi ve köye öğretmen yetiştirme projesine indirgemek bu deneyimin güncelliğini baştan ortadan kaldıran bir yaklaşım olur.

Şimdi ise önemli olan geleceğimizdir. KE ni farklı kılan üstün nitelikleri yakalar ve bugüne uyarlayabilirsek çocuklarımız ve ülkemiz için en büyük kazanım bu olacaktır. O halde ezberleyen, sorgulamadan kabul eden, sunulan seçenekler dışında farklı doğruların olacağını düşünmeyen, sadece tüketen insandan; doğruyu üreten, soran, sorgulayan, çevresine ve sorunlara duyarlı, insana saygı duyan, ülkemizin her köşesi benim memleketimdir diyebilen insana geçebilmeliyiz. Sanat, kültür ve üretim ağırlıklı “sosyal belediyecilik” anlayışı geliştirilerek tüm ülkede yaygınlaştırılmalıdır. Öğretim programlarının çağın gereklerine ve ulusal çıkarlara uygun, doğal, tarihsel ve toplumsal duyarlılık kazandıracak bir bilinç oluşturmaya yönelik olarak yeniden ele alınması ve bütün ders kitaplarının gözden geçirilmesi gerekmektedir.

Köye dayalı bir toplumdaki, kentsel yaşama döneli çok oldu. Bunun dönüşü olamaz. Yoksul kırsal bölge insanlarımız için ‘eğitim hakkı’ olan Yatılı İlköğretim Bölge Okulları (YİBO) nitelik ve nicelik anlamda geliştirilmelidir. Günümüzde, Köy Enstitüleri denemesinin kazandırdığı değerlerden yararlanarak ulusumuzun karakterine en uygun eğitim kurumları yaratılabilir. Bunlara ad bulmak zor değildir. O halde dün KE ile gerçekleştirilen eğitim ilkeleri Yeni Kuşak Köy Enstitüleri Derneğinin katkılarıyla yeniden yaşama geçirilebilir.

Önü kesilen aydınlanma devriminden sonra neler yitirdiğimizi anımsatmak ve yaşatmak amacıyla kentlerimizi çevreleyen kardeşlerimize kendi kültürleri içinde, tiyatrosuyla, müziğiyle, aydınlanmacı konferanslarla, bilimsel alan araştırmalarıyla yeni bir uyanış, yeniden doğuş çabasının gerçek ışığını yakmak üzere aydınlanma yolunda sizleri ve düşünsel yakınlarımızı yeniden imeceye çağırıyoruz. **17.Nisan 2011**

TEMEL KAYNAKLAR

- 1.Engin Tonguç (2009) Bir Eğitim Devrimcisi: İsmail Hakkı Tonguç, Yeni Kuşak Köy Enstitüleri Yayınları
- 2.Yalçın Kaya (2001) Bozkırdan Doğan Uygurluk. Köy Enstitüleri “Antigone’den Mızırlı İlmihal’e” Tıglat Matbaacılık A.Ş.

mamalarının, aralarındaki farkı bilerek fakat insanlık adına önemsemeyerek birbirlerini sevgiyle kucaklamalarının sağlanması olup bu amacı bir bakıma bağınazlıkla savaşmak olarak nitelendirebiliriz.

Bizler bilgili ve aydın insanlar olmak zorundayız. Bu nedenle bilgileri-mizi sürekli yenileyerek, geliştirmeliyiz. Ünlü Alman şairi Bertold Brecht (1898-1956) ın dediği gibi Savaşırsan kaybedebilirsin, savaşmazsan çoktan kaybetmişsin demektir. Immanuel Kant'ın Aydınlanma nedir? adlı yapıtında 1784 yılında verdiği tanımıyla “Aydınlanma, insanın kendi eksikliği ile düşmüş olduğu bir ergin olmayış durumundan (insanın kendi aklını bir başkasının kılavuzluğu olmadan kullanamaması durumu) kurtulup aklını kendisinin kullanmaya başlamasıdır”.

Dünyayı aydınlatıp insan soyunun ilerlemesine katkıda bulunmuş olanlar doğrudan doğa kitabından yararlananlardır. Bir insanın düşünceleri, içinde gerçeği ve yaşamı barındırıcaksa, bunlar onun kendi temel düşünceleri olmalıdır. Bir insanın kendi kendine düşünerek bulduğu doğru, doğal bir uzuv gibidir.

Bir insanın, bilimsel düşünme yöntemini, düşünce ve eylemlerinde kullanarak, ulaştığı bilimin yol göstericiliği, kişinin düşünce ve eylem evrenine yansır. Böyle bir kişi, her şeyden önce düşünüp ulaştığı yargılarında, ürettiği düşüncelerinde hoşgörülü, bunların yansıdığı eylemlerinde eleştiriye açıktır.

Tüm bunlardan ötürü, bir insanın görevlerinden biri bir yandan bağınazlıkla savaşma, öte yandan kendi bilgi ve düşüncelerinde herhangi bir şekilde bağınazlığa düşmekten sakınmak olmalıdır. İnsanlık, bireyleri kendi yaklaşımı doğrultusunda olgunlaştırmaya çalışan bir gelişim sürecinde olmalıdır. Bu nedenle, aydınlatma, bilimsel bilgiye önem verme, her fikri tartışmaya açık olma düşüncesi aslında “insan olabilmekten başka bir şey değildir.”

KAYNAKLAR

1. Ahmet Aydoğın (2009) Düşüncenin Çağırısı (Çeviri) Say yayınları, İstanbul.
2. Ahmet İnam (2008) Bağınazlığa Bir Bakış, Cogito, Sayı 53, 135-145.
3. Alvin Toffler (1992) Yeni Güçler Yeni Şoklar (Çev.Belkis Dişbudak Çorakçı) , Altın Yayınevi
4. Doğan Kuban (2012) Satıcı mı olacağız, müşteri mi? Cumhuriyet Bilim Teknoloji, Sayı 1300, sayfa 2.
5. Emre Kongar (2012) Kaba kuvvet, Cumhuriyet gazetesi (14.02.2012)
6. H. İbrahim Türkdöğın (2012) Ecinnili bir İktidar: Mollakrasi Psikanalitik Çözümleme, Bilim ve Ütopya, Sayı:212, 6-7.
7. Kurtuluş Dinçer (2009) Felsefeye Düşünmenin Yolları (Çeviri) J.M. Boc-henski, Bilgesu Yayıncılık, Ankara.
8. Remzi Demir (2012) Bilimin “Özgür usları”! Bilim ve Ütopya, Sayı:212, 79.
9. Server Tanilli (2006) Yaratıcı Aklın Sentezi: Felsefeye Giriş (12. Baskı) Alkım Yayınevi